

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ САМОВРЯДНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СУДОВО-ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ

Олександр Григорович РУВІН,

*кандидат юридичних наук, директор Київського
науково-дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України*

Зазвичай в правовій літературі словосполучення «самоврядний контроль» розглядається у значенні контролю, який здійснюють органи місцевого самоврядування за тією чи іншою сферою підконтрольних їм суспільних відносин. Так, О. Шевчук до особливостей самоврядного контролю відносить: 1) суб'єктами такого контролю є територіальна громада, ради різного рівня та їхні голови; виконавчі органи таких рад; органи самоорганізації населення; 2) реалізуючи контрольні повноваження, органи місцевого самоврядування втручаються у функціональну діяльність об'єктів такого контролю; 3) органи місцевого самоврядування здійснюють контроль за дотриманням органами законності розташованих на підвідомчій їм території, прийнятного рівня небезпеки для населення; 4) органи місцевого самоврядування виконують як власні (самоврядні), так і делеговані контрольні повноваження, перелік яких визначено чинним законодавством, а останні з них характерні для органів державної влади; 5) управлінські рішення нормативного характеру, зокрема й ті, в яких реалізуються контрольні повноваження рад та їхніх виконавчих комітетів, є обов'язковими для виконання всіма розташованими на відповідній території органами виконавчої влади, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами, а також громадянами, що постійно або тимчасово проживають на відповідній території [1, с. 44]. Подібного підходу дотримуються й інші вчені.

До суб'єктів самоврядного контролю В. Синчук відносить: 1) індивідуальні суб'єкти: сільський, селищний, міський голова; секретар відповідної ради; голова виконавчого органу відповідної ради; керівники управлінь, відділів, департаментів відповідної ради; голови депутатських комісій із питань правових питань, регуляторної політики, законності, громадського порядку, боротьби з корупцією та злочинністю тощо; 2) колективні суб'єкти: територіальна громада; сільська, селищна, міська рада; районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; постійні комісії відповідної ради із питань: правових питань, регуляторної політики, законності, громадського порядку, боротьби з корупцією та злочинністю; органи самоорганізації населення (будинкові, вуличні, квартальні та інші); асоціації місцевого самоврядування форми добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування) [2, с. 394].

Досліджуючи самоврядний контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні, О.Музичук визначає його як діяльність органів місцевого самоврядування із перевірки дотримання правоохоронними органами на підвідомчій їм території земельного, будівельного, податкового, господарського, трудового, житлового законодавства та законодавства з питань охорони довкілля, під час якої вони не втручаються в їх оперативно-розшукову, слідчу, кримінально-процесуальну та адміністративну діяльність [3, с. 74].

Самоврядний у Великому тлумачному словнику сучасної української мови визначається як той, який самостійно вирішує питання внутрішнього управління [4]. Тоді, як самоврядування» – це: 1) форма управління, за якого суспільство, певна організація, господарська чи адміністративна одиниця тощо має право самостійно вирішувати питання внутрішнього керівництва; 2) право державної одиниці самостійно вирішувати питання внутрішнього законодавства й управління, а також мати свої урядові органи [5, с.32]. Таким чином, самоврядний контроль може бути як

тотожний контролю, який здійснюють органи місцевого самоврядування, так і внутрішньо організаційний контроль, який здійснюється в організаціях (судово-експертних установах) самоврядовчими органами цих організацій. В нашому дослідженні ми акцентуємо увагу саме на питанні самоврядування судово-експертних установ та відповідного контролю з боку таких самоврядних організацій.

Таким чином, самоврядний контроль за діяльністю судово-експертних установ слід розглядати у декількох значеннях та відповідно наповнювати ці значення різним змістом:

- по-перше, самоврядний контроль можна розглядати як діяльність органів місцевого самоврядування, в такому значенні самоврядний контроль знаходить свій прояв в реалізації контрольних повноважень органів місцевого самоврядування за діяльністю судово-експертних установ щодо перевірки її відповідності вимогам чинного законодавства в частині, що стосується інтересів відповідних територіальних громад. Основними ознаками самоврядного контролю є особливий суб'єкт його здійснення – органи місцевого самоврядування; мета здійснення – забезпечення дотримання прав та законних інтересів відповідних територіальних громад в діяльності судово-експертних установ; самоврядний контроль спрямований на дотримання земельного, фінансового та іншого законодавства в частині забезпечення права комунальної власності, публічних фінансових та інших інтересів територіальної громади, інтереси якої представляють відповідні органи місцевого самоврядування;

- по-друге, самоврядний контроль можна розглядати як різновид внутрішнього контролю, який реалізується органами самоврядування судово-експертних установ, або судово-експертними об'єднаннями, їх спеціально створеними органами з метою забезпечення високої якості судово-експертної діяльності. Такий самоврядний контроль здійснюється шляхом перевірки відповідності експертної діяльності встановленим законодавчим вимогам, сприяння підвищенню кваліфікації судових експертів,

дотримання вимог професійної етики та трудової дисципліни та може супроводжуватися певним стимулюванням до підвищення якості експертної діяльності, у тому числі й на засадах добровільної сертифікації судових експертів.

Список використаних джерел:

1. Шевчук О. М. Особливості здійснення та реалізації самоврядного контролю в сфері обігу наркотичних засобів. *Вісник Запорізького національного університету*. № 1. 2014. С. 39-46.

2. Синчук В. Л. Поняття та особливості самоврядного контролю за діяльністю органів прокуратури. *Форум права*. 2014. № 2. С. 390-395. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/187222657.pdf>

3. Музичук О. М. Сутність та особливості самоврядного контролю за діяльністю правоохоронних органів в Україні. *Право і безпека*. 2011. № 3 (40). С. 70-75.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с. URL: https://ukrainian_explanatory.academic.ru/159701/%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9

5. Словник української мови : в 11 т. / ред. І. С. Назарова та ін. Київ : Наук. думка, 1978. Т. 9: С. 1978. 916 с.